

BRABANT 900 JAAR

SPRAAKMAKENDE BRABANTSE VROUWEN
VAN 1106 TOT 2006

1106

MARIA VAN LEUVEN • MACHTELD VAN BRABANT • HADEWIJCH • JOHANNA VAN BRABANT • MARIE VAN OSS • BARBARA DISQUIS • ANNA VAN ASSELDONK • 'FRELEN LISKE' • SOPHIA ALBERTS • MARIA VAN ANTWERPEN • 'HEILIG KAAATJE' • JULIANA CORNELIA DE LANNOOY • ADRIANA VAN OVERSTRATEN • HENRIËTTE RONNER-KNIP • NELLIE VAN KOL • SIEN DE GROOT • MARIE GIJSEN • CECILE GOEKOOP-DEJONG VAN BEEK EN DONK • NELLY VAN DER LINDEN SNELREWAARD-BOUDEWIJNS • 'PRINSES PAULIENTJE' • ZUSTER MARIE JOSEPH VAN DE EERDEN • CHARLOTTE VAN BEUNINGEN-FENTENER VAN VLISSINGEN • JEANNETTE SLAGER • TO HÖLSCHER • ZUSTER MARIE VAN UDEN • ELISABETH KORVEZEE • TRUUS SMULDERS-BELIEN • ZUSTER MARIA LUYKX • JET VAN DEN EERENBEEMT-DE PONT

2006

EN VERDER... COMMISSARIS
VAN DE KONINGIN
HANJA MAJ- WEGGEN... EN IK

INHOUD

VOORWOORD COMMISSARIS VAN DE KONINGIN	1
MARIA VAN LEUVEN	2
MACHTELD VAN BRABANT	3
HADEWIJCH	3
JOHANNA VAN BRABANT	4
MARIE VAN OSS	5
BARBARA DISQUIS	6
ANNA VAN ASSELDONK	7
'FRELEN LISKE'	8
SOPHIA ALBERTS	9
MARIA VAN ANTWERPEN	10
'HEILIG KAAJTJE'	11
JULIANA CORNELIA DE LANNOOY	12
ADIANA VAN OVERSTRATEN	13
HENRIËTTE RONNER-KNIP	14
NELLIE VAN KOL	15
SIEN DE GROOT	16
MARIE GIJSEN	17
CECILE GOEKOOP-DE JONG VAN BEEK EN DONK	18
NELLY VAN DER LINDEN SNELREWAARD-BOUDEWIJNS	19
'PRINSES PAULIENTJE'	20
ZUSTER MARIE JOSEPH VAN DE EERDEN	21
CHARLOTTE VAN BEUNINGEN-FENTENER VAN VLISSINGEN	22
JEANNETTE SLAGER	23
TO HÖLSCHER	24
ZUSTER MARIE VAN UDEN	25
ELISABETH KORVEZEE	26
TRUUS SMULDERS-BELIËN	27
ZUSTER MARIA LUYKX	28
JET VAN DEN EERENBEEMT-DE PONT	29
VERANTWOORDING	30

Bij het samenstellen van deze uitgave is uiterste zorgvuldigheid betracht, maar kan niet uitgesloten worden dat er incomplete of onjuiste informatie in staat.

M.b.t. het beeldmateriaal is zo veel als mogelijk was en vindbaar was toestemming gevraagd. Aan deze uitgave kunnen derhalve geen rechten ontleend worden.

VOORWOORD

HANJA MAIJ-WEGGEN

Rond het 900-jarig bestaan van het Hertogdom Brabant is het goed om zeker ook te denken aan grote en spraakmakende Brabantse vrouwen uit die periode. Uit speurwerk van Truus Houtepen-Kunnen, lid van de D66-fractie van onze Provinciale Staten, blijkt dat er heel wat waren. Bijzondere Brabantse vrouwen uit de afgelopen negen eeuwen. Er staan een aantal in dit boekje. Van Sien de Groot, die gelukkig wel voor Vincent van Gogh poseerde tot Truus Smulders-Beliën de eerste vrouwelijke burgemeester van Nederland. Van Hadewijch, een belangrijke mystica uit de dertiende eeuw tot Nellie van Kol, pedagoge en kinderboekenschrijfster rond 1900. Van Maria van Antwerpen uit de achttiende eeuw, die zich als man verkleedde om soldaat te worden, tot zuster Maria Luykx, die in de zestiger jaren van de vorige eeuw het talenpracticum Regina Coeli oprichtte. Stuk voor stuk opvallende en bewonderenswaardige vrouwengeschiedenissen die hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van Brabant tot wat het nu is.

Hanja Maij-Weggen

Commissaris van de Koningin
in de provincie Noord Brabant

MARIA VAN LEUVEN: ca. 1190 - 1260

Dochter van Hendrik Hertog van Brabant en Mathilde van Bologne.

Zij werd in 1214 uitgehuwelijkt aan Keizer Otto IV, die in 1218 overleed. In 1220 huwde zij met Graaf Willem I. Hij overleed in 1223.

Hoewel zij, als kind van haar tijd, ingezet werd in het politieke machtsspel van haar vader, heeft zij een aanzienlijke bijdrage geleverd in de posities van haar vader en beide echtgenoten. Rond 1238 stichtte zij Klooster Binderen in Helmond. Zij heeft een stempel gedrukt op het religieuze, culturele en literaire leven in haar omgeving.

Standbeeld door Ricky Wijsbek
Foto: H. van Hoek

MACHTELD VAN BRABANT: ca. 1200 - 1267

Trouwde in 1212 met Hendrik II, keurvorst van de Palts en in 1224 met Floris IV, Graaf van Holland. Met deze laatste kreeg zij 5 of 6 kinderen. Er is een aantal religieuze stichtingen aan Machteld toe te schrijven. Zij stichtte o.a. een begijnhof. Zij leefde geruime tijd in Brabant en had daar contact met Thomas van Cantimpré, kroniekschrijver van religieuze vrouwen.

HADEWIJCH: ca. 1200 - ca. 1250

Dichteres en schrijfster en belangrijkste vertegenwoordigsters van de 13e eeuwse Nederlandse mystiek.

Zij leefde in Brabant leiding. Zij behoort tot de literaire canon.

Haar strofische gedichten, mengedichten, visioenen en brieven zijn een bron van inspiratie voor velen.

JOHANNA VAN BRABANT: 1322 - 1406

Samen met haar tweede echtgenoot, zij trouwde met Wenceslaus in 1354, regeerde zij over Brabant, Luxemburg en Limburg.

Na zijn overlijden in 1383 regeerde, deze voor Brabant belangrijke vrouw, alleen.

Een (volks)verhaal vertelt hoe zij in Goirle vast kwam te zitten met haar rijtuig. Als dank gaf zij de boeren die haar weg op weg hielpen een stuk grond. Aan de buurt Westerwijk in Hilvarenbeek gaf zij een klok die elke avond geluid moest worden.

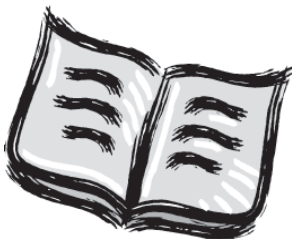
**“Het klokje met klanken vol jolijt
luidt iedere avond uit dankbaarheid”**

MARIE VAN OSS: ca. 1430 - 1507

Abdis en kroniekschrijfster

Haar ouders zijn onbekend, maar zij is zeer waarschijnlijk verwant aan de karthuizerauteur Willem Absel van Breda. Zij trad op ongeveer 17 jarige leeftijd in het klooster Mariënwater / Koudewater in Rosmalen. Zij schreef, als eerste, een kroniek over het klooster. In 1464, krijgt zij de ere-opdracht om het bestuur van Mariënwater te vertegenwoordigen bij de plechtige inwijding en instelling van de clausuur van Marienforst.

BARBARA DISQUIS: 1482 - Onbekend

Zij was een buitenechtelijke dochter van Keizer Maximiliaan van Oostenrijk.

Zij woonde in het St. Geertruiklooster in Den Bosch waar veel adellijke dames intraden.

De huidige Barbaraplaats is naar haar genoemd.

Een schilderij in het Zwanenbroedershuis aan de Hinthamerstraat 94 laat haar portret zien.

ANNA VAN ASSELDONK: 1600 - 1638

Vrome weldoenster

Anna's vader verwierf welstand als lakenkoopman en woonde in het "Huijs van Nuenen" in 's-Hertogenbosch.

Door erfenissen verwierf zij geld en gebruikte dat om een weeshuis jaarlijks te steunen.

Bij testament bestemde zij haar omvangrijke vermogen voor studiebeurzen voor arme familieleden van moederszijde en voor een Begijnhof. Haar opvattingen over een deugzaam leven voor meisjes liet zij opnemen het eigenhandig opgestelde reglement.

De Belgische Commissie Studiebeurzen voor de Provincie Brabant stelt nog steeds voor één jongen en één meisje geld beschikbaar.

MARIA ELISABETH II VAN DEN BERGH: 1613 - 1671

"Frelen Liske"

Door het overlijden van haar nicht in 1633 viel het Markiezaat Bergen om Zoom haar toe.

Door de Tachtigjarige oorlog, de claim van een neef en het verzet van het stadsbestuur kon zij pas in 1649 haar Blijde intrede doen in de stad.

Zij liet het zeer onderkomen en leeggeroofde Markiezenhof van buiten en van binnen prachtig restaureren. Haar portret, dat van 1628 is, is een van de vele belangrijke schilderijen die nu nog in het Markiezenhof hangen.

Hier is zij als 17-jarig meisje afgebeeld.

SOPHIA ALBERTS: ca. 1686 - 1707

Drie jaar na haar geboorte verhuisde het notarisgezin naar Helmond en waar ze zich bij de gereformeerde gemeente aansloten. Sophia werd als eigengereid en lastig gezien, waardoor er veel ruzies in het gezin ontstonden. Toen zij katholiek wilde worden werd voor haar een verbeterhuis gezocht, maar zij liep van thuis weg. De vlucht van Sophia bracht heel Helmond in beroering en de Staten-Generaal wilde zelfs maatregelen nemen.

Sophia vertrok naar Antwerpen toen men dreigde priesters te gijzelen. Van terugkeer wilde zij niets weten. Ook toen ze, via bemiddeling, met haar moeder sprak bleef zij koel en afhoudend, "met so weynigh beweging als een stenen beeldt had mogen hebben."

In 1705 trouwde zij en vertrok naar Frankrijk.

MARIA VAN ANTWERPEN: 1719 - 1781

Heldinne van Breda

Vanaf haar achtste jaar werkte ze als dienstmeisje, eerst bij haar tante en daarna in verschillende gezinnen. Toen ze midden in een winter ontslagen werd besloot ze zich als man te kleden en soldaat te worden. Zij noemde zich 'Jan van Ant' en trouwde zelfs. Haar regiment werd naar Breda overgeplaatst, waar ze werd herkend en gearresteerd, veroordeeld en verbannen uit Brabant. Ze ging als vrouw naar Gouda en liet zich overhalen weer "man" te worden en te trouwen. Als 'Machiel van Handwerpen' werd ze weer soldaat. Herkenning maakte weer een einde aan deze tweede travestieperiode. Ze sterft in Breda. Haar uitzonderlijke leven is goed gedocumenteerd door de huwelijksakten en uitvoerige verhoren. Al in 1751 verschijnt haar autobiografie in het boek "De Bredasche Heldinne" geschreven door een student.

Vrouwelijk travestie kwam om economische redenen meer voor in de tijd van de Republiek.

ANNA VAN HEES: 1768 - 1825

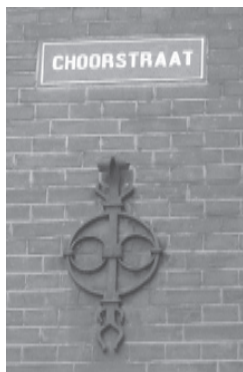
Ook "HEILIG KAATJE"

Stichteres van de zusters van de Choorstraat

Zij werd in Oisterwijk geboren en werkte vanaf haar twaalfde als hulp in de huishouding en in een herberg.

In dienst bij een koopman werd zij vertrouwelinge van een belangrijke kapelaan. Onder invloed van hem en de Romantiek identificeerde Anna zich zo met het lijden van Christus dat ze visioenen met fysieke verschijnselen kreeg.

Zij werd in 1820 'moeder' van een groep vrouwen die zorgden voor ziekelijke ouderen en verwaarloosde of verlaten kinderen. Daarmee stichtte ze de nu nog bekende congregatie: Dochters van Maria en Joseph, Zusters van de Choorstraat in 's-Hertogenbosch.

JULIANA CORNELIA DE LANNOOY: 1738 - 1782

Zij woonde in Breda en in Geertruidenberg. Juliana Cornelia trouwde niet en besteedde haar energie, werk-lust en capaciteiten volledig aan haar letterkundige ambities. Ze geeft haar mening over de vooroordelen dat vrouwen minder intellectuele capaciteiten zouden hebben en alleen voldoening mogen vinden in verzorging van echtgenoot en kinderen. In haar gedichten en brieven verzet deze zelfbewuste vrouw zich, soms plagerig, tegen de ondergeschikte positie van vrouwen. Zij plaatst in haar treurspelen sterke en moreel-positieve vrouwelijke hoofdfiguren die op cruciale momenten in het stuk de beslissende wending geven.

ADRIANA VAN OVERSTRATEN: 1756 - 1828

Dichteres

Geboren in een familie die tot vooraanstaande kringen behoorde en bekend met ideeën van de Verlichting kon Adriana een gevoel voor dichtkunst en letterkunde ontwikkelen. Samen met Petronella Moens schreef ze twee dichtstukken en een toneelstuk waarin vrouwen een belangrijke rol spelen. Zij schreef in vijf boeken het epos 'Jacoba van Beieren' en het opvallende werk 'Eerkrans voor Bergen op den Zoom'. Adriana leefde lang bij haar ouders. Ze was 47 jaar toen ze met haar buurman trouwde en na vier jaar weduwe werd. Ook haar tweede echtgenoot overleefde ze. Over haar dichtstukken werd gezegd: Ze zijn meestal van geschiedkundige aard en getuigen van uitgebreide belezenheid; een poëtisch genie.

HENRIËTTE RONNER-KNIP: 1821 - 1909

Kunstschilderes

Haar hele familie schilderde. Haar grootvader begon in Tilburg. Tijdens de vele omzwervingen in binnen- en buitenland kwam de familie ook in Den Bosch terecht.

Toen een oogziekte haar vader belemmerde om te schilderen werden gelukkig de doeken van de 15 jarige Henriëtte, landschappen en het gemoedelijke leven op het boerenerf met alle soorten dieren, goed verkocht.

Zij was een meesteres in het weergeven van glanzende ogen, wollige vachten of blinkende veren.

Later werden haar paneeltjes met poezen en honden 'allertiefst' en 'vertederend' genoemd. De Belgische Koningin en de Gravin van Vlaanderen lieten hun schoothonden door haar vereeuwigen. Zij kreeg voor haar, soms anekdotische, werk hoge Belgische en Nederlandse onderscheidingen.

NELLIE VAN KOL: 1851 - 1930

Pedagoge en kinderboekenschrijfster

Zij werd in 's-Hertogenbosch geboren als Marie Porrey, maar schreef onder de naam 'Nellie' en zo werd ze in het dagelijks leven genoemd.

Ze vertrok als gouvernante naar Nederlands-Indië, maar dat leven beviel haar niet. Ze begon, met veel succes, in de krant artikelen te schrijven over de koloniale samenleving, de positie van de vrouw en de opvoeding van kinderen.

Terug in Nederland publiceerde zij emancipatorisch o.a. over socialisme, monarchie en feminisme. Ook hield ze lezingen over de ontvoogding van de vrouw. Vanaf 1900 legde ze zich toe op jeugdliteratuur. Ze bewerkte veel sprookjes, mythen, sagen en bijbelverhalen. Ze verwoordde de opvattingen van opvoeders en was een inspiratiebron voor veel tijdgenoten. Haar artikelen hebben grote invloed gehad op de kinderliteratuur.

SIEN DE GROOT: 1855 - 1927

Zij woonde haar hele leven in Nuenen, dus ook in de tijd dat Vincent van Gogh daar zijn beroemde "Aardappeleters" schilderde. Zij is op 24 werken van hem te herkennen.

Model staan voor deze, later wereldberoemde schilder, zoon van de plaatselijke predikant, werd in die tijd door de pastoor verboden, maar Sien de Groot trok zich daar niets van aan. Dat Vincent van Gogh de vader van haar zoon zou zijn ontkende hij ten stelligste.

MARIE GIJSEN: 1856 - 1936

Schrijfster

Als dochter van een beroepsmilitair die regelmatig van garnizoensplaats moest wisselen, werd ze niet in Brabant geboren. Toch kreeg ze destijds de titel "Brabantse Novelliste".

Door een heupaandoening nam ze weinig aan het openbare leven deel. Naar gewoonte, van de gegoede burgerij, volgde ze onderwijs in een pensionaat.

Als 18 jarige werkte ze bij een krant.

Haar eerste roman Drie Gratiën verscheen als feuilleton. Van Onzen Tijd was haar eerste Brabantse verhaal.

In de bundel: Uit het hart van Brabant, vereenzelvigde zij zich met het dialect, de gewoonten en het gezwoeg van de Brabantse boeren. Haar verhalen geven een treffend beeld van de boerencultuur in het landschap tussen Aa en Dommel. Zij woonde o.a. in Bergen op Zoom, Boxtel en Berlicum.

CECILE GOEKOOP-DE JONG VAN BEEK EN DONK: 1866 - 1944

Geboren in een rijk doch sober levend juristengezin woont zij in Den Bosch en Rosmalen.

Zij schreef de grootste Nederlandse feministische bestseller van die tijd: 'Hilda van Suylenburg'.

Een tendensroman die de Nederlandse natie schokte en weten op de helling zette. Brochures voor en tegen verschenen. Zij sneed gewaagde thema's aan als: vrouwenkiesrecht, recht op betaalde arbeid voor vrouwen, overspel en vrije liefde. Het boek werd in vier talen uitgebracht. Cecile was voorzitter van de, door Koningin Wilhelmina in 1898 geopende, eerste Nationale Vrouwententoonstelling.

Gescheiden en hertrouwd stierf ze eenzaam in Parijs, zonder bericht aan haar familie in Nederland.

NELLY VAN DER LINDEN VAN SNELREWAARD-BOUDEWIJNS: 1869 - 1926

Componiste

Pasen 1980 studeerde ze af in Keulen aan het conservatorium. Ze werd muzieklerares in Breda en gaf les aan de "Algemeene Zang - en Muziekschool"

Haar man gaf in eigen beheer volksmuziek uit en publiceerde in die serie ook muziek van Nelly,

De componiste leidde een actief leven dirigeerde een koor, begeleidde andere musici en hield lezingen over het componeren door vrouwen. Verder reisde ze veel en had ze als uitvoerende musica een drukke agenda. Daarnaast bewaakte ze haar eigen zakelijke aangelegenheden.

De liedjes uit haar kinderoperette "Jantje in Modderstad" zijn erg bekend geworden.

JOHANNA PAULINA MUNSTERS: 1878 - 1895

'PRINSES PAULIENTJE'

Bij haar geboorte was ze een normaal voldragen baby, maar met een lengte van 30 cm. Op haar negende woog ze 1500 gram en was ze 55 cm lang. Zij werd eerst op kermissen, markten en later in theaters tentoongesteld in Nederland en heel Europa en verdiende het geld voor de hele familie. Tijdens de voorstellingen sprak 'Prinses Paulientje' in verschillende talen en maakte enkele danspasjes om te laten zien dat ze geen pop maar een echt mens was. Ze stierf aan een longontsteking. Over het kleinste vrouwtje ter wereld ontstond, ook lang na haar dood, een mythe.

ZUSTER MARIE JOSEPH VAN DEN EERDEN: 1883 - 1968

Geboren in Boxtel en overleden in Veghel.

Zij koos in 1904 voor een vooruitstrevende congregatie zonder standsverschillen.

Ze volgde na de Kweekschool de Hoofdakte en enkele MO-akten. Ze gaf met enthousiasme les en schreef voor haar leerlingen revues en toneelstukken.

Toen ze de leiding moest nemen over St. Anna, een school voor nijverheidsonderwijs voor meisjes ging ze, buiten het klooster, in 's-Hertogenbosch wonen, zeer ongewoon voor die tijd. Deze school werd haar levenswerk. Haar tegendraadse aanpak riep weerstand op. Haar modeopleiding en uitgave van een patroontekenblad werden om de te korte rokken en te lage halsuitsnijdingen bekritiseerd door de bisschop. Zij hield vol en in 1945 kon op 180 scholen en 508 modevakscholen het 'Sint Anna' diploma gehaald worden.

CHARLOTTE VAN BEUNINGEN- FENTENER VAN VLISSINGEN: 1880 - 1976

Zij was een zeer sociaal bewogen vrouw die op landgoed 'Huize Bergen' in Vught als kind logeerde en er op latere leeftijd ook woonde. Door familie en huwelijk hoorde ze bij de zeer gegoede stand. Zij heeft haar kwaliteiten en organisatietalent ingezet voor de noden in haar omgeving, bv een naaivereniging voor vrouwen met de bepaling dat de mannen op de kinderen moesten passen of een kantwerkschool voor Belgische vluchtelingen in de 1^e Wereldoorlog.

In en rond Vught liet zij woningen bouwen en schonk zij een park. In de 2^e Wereldoorlog zorgde ze voor voedselpakketten in Kamp Vught. Ze was letterlijk en figuurlijk een grote persoonlijkheid, ging uitdagingen aan, was vol humor, vrijgevig, praktisch en erg actief.

JEANNETTE SLAGER: 1881 - 1946

Jeannette Slager werd in 's-Hertogenbosch geboren in de Bossche schildersfamilie Slager. Van de drie generaties tellende Bossche kunstenaarsfamilie, 8 schilders, was Jeannette een bloemenschilderes. In een tijd dat het niet de gewoonte was dat dames kunstonderwijs kregen leerde zij, met haar zus Corry, bij haar vader en broer schilderen en aquarelleren. Zij heeft zich, net als de Amsterdamse Joffers, staande gehouden als vrouw en kunstenaar in een mannenmaatschappij. Haar bloemstukken sieren nog steeds veel woonkamers. In de opvallende werking van licht en schaduw komen haar bloemen tot leven.

TO HÖLSCHER: 1898 - 1953

Kinderboekenschrijfster

Zewerd geboren in Helmond, woonde kort tijd elders en kwam als jonge wees terug. Ze volgde de kweekschool en kreeg een aanstelling als onderwijzeres. Als pensiondame kon ze bij de zusters in Helmond blijven wonen.

Haar kinderboeken en leesboekjes voor school waren destijds vernieuwend en verfrissend en geven nu inzicht in het dagelijks leven van gezinnen van de jaren dertig. Met de ruim honderd kinderboeken, waarvan de Zandmannetjes 16 herdrukken haalde, was To Hölscher een zeer productieve schrijfster. Daarnaast verschenen er in tijdschriften artikelen over opvoedkundige problemen.

ZUSTER MARIE VAN UDEN: 1895 - 1975

Pionier in het buitengewoon onderwijs

Geboren als Catharina van Uden kreeg ze in het klooster de naam Marie. Een congres in 1922 over afwijkende jeugd stimuleerde haar aandacht voor kinderen met een verstandelijke beperking. Ze werd directrice van het onderwijsinternaat in Udenhout en begaf zich daarmee op onontgonnen terrein: onderwijs aan geestelijk gehandicapten. Zr. Marie ontwikkelde een vernieuwende didactiek en methodiek op dit terrein. Ook al had haar naam er niets mee van doen, zij werd benoemd tot directrice van St. Marie in Eindhoven, een instituut voor slechthorenden. Door studie, vindingrijkheid en doorzettingsvermogen leverde zij een bijdrage aan de wetenschappelijke inzichten over specifiek onderwijs, opvoeding en behandeling van kinderen met een verstandelijke beperking alsook voor slechthorende jongens en meisjes.

ELISABETH KORVEZEE: 1898 - 1993

Rijksarchivaris

Een Haagse Friezin die in de open levenssfeer van Brabant goed kon ademen, zo wordt er over haar geschreven. Zij en haar zus groeiden op in een gedreven en hoogbegaafd vrouwenmilieu met een moeder (weduwe) en grootmoeder.

Haar zus werd in Delft de eerste vrouwelijke hoogleraar. Na de HBS en studeerde ze geschiedenis. In de crisistijd begon ze in een lage rang, maar ze klom op en werd in 1949 benoemd tot Rijksarchivaris in Noord-Brabant. Veel aandacht had ze voor het behoud van het archief materiaal. Haar studie van de "Belastingen in Noord-Brabant voor 1648" is belangrijk. Ze was streng, lette op punten en komma's, maar een goede lerares voor haar stagiaires. Met haar wetenschapsbevordering en kennisoverdracht was ze een emancipatie-voorbeeld.

TRUUS SMULDERS-BELIÀN: 1902 - 1966

Eerste vrouwelijke burgemeester van Nederland

Als dochter van het hoofd van de openbare school in Oirschot werd ook zij onderwijzeres. Ze gaf les in Eindhoven en stopte daarmee toen ze trouwde met Jan Smulders, burgemeester van Oost- West- en Middelbeers een familieambt vanaf 1830. Nadat Jan Smulders in de Tweede Wereld- oorlog door de Duitsers werd geëxecuteerd kreeg zijn weduwe de functie en werd zij de eerste vrouwelijke burgemeester van Nederland. Zeer geliefd in "De Beerzen" kreeg zij van de inwoners als jubileumcadeau het 2^e DAFje dat van de fabrieksband rolde. Zij overhandigde in maart 1966, namens alle burgemeesters, het verlovingscadeau aan Prinses Beatrix en Prins Claus. Drie maanden overleed ze.

Het wapen van De Beerzen

ZUSTER MARIA LUYKX: 1904 - 1996

Oprichtster van Talenpracticum Regina Coeli

De notarisdochter werd lerares Frans en Duits. Ze zong prachtig en speelde viool en piano.

In 1925 trad ze in bij de zusters van Regina Coeli en werd, dankzij haar mentale sterkte en hoge begaafdheid en ondanks haar slechte gezondheid toch na 10 jaar Mère. Ze wijdde zich met hart en ziel aan het onderwijs voor meisjes.

In de jaren zestig werd het instituut Regina Coeli een talenpracticum voor missionarissen, dat weer later uitgroeide tot de talenopleiding voor zakenlieden, hooggeplaatste ambtenaren en leden van koninklijke huizen. Ze ontwikkelde korte, compacte opleidingen, maakte gebruik van moderne technische leermiddelen en combineerde dat met haar zakelijk inzicht en bezielende leiding. Haar 'Taleninstituut Regina Coeli BV' bloeit nu nog steeds.

JET VAN DEN EERENBEEMT-DE PONT: 1917 - 1997

Journaliste

Jet volgde, het gymnasium in Tilburg. De crisistijd verhinderde verdere studie. Na de oorlog kreeg ze, via bemiddeling, een baan als assistente bij dagblad De Tijd in Amsterdam. Ze klom op van secretaresse, via de stadsredactie naar Redactrice-Brabant. Ze was daarmee de eerste vrouwelijke Brabantse journaliste en kon terug keren naar Tilburg. Ze schreef in de Philips Koerier dat vrouwen normaal aan bod moesten kunnen komen. Haar motto: voldoen aan de eisen die het beroep stelt en gedegen werk leveren.

Natuur, milieu en de underdog hadden haar bijzondere belangstelling. Ze werd bestuurslid van de Nederlandse Journalisten Kring. Ze stopte met haar werk toen ze trouwde. Nadat ze weduwe werd begon ze, in haar woonplaats Vught, als correspondentie voor het Brabants Dagblad. Daarnaast was ze actief in het verenigingsleven en vrijwilligerswerk. Achteruitgang van het gehoor dwong haar hiermee te stoppen.

VERANTWOORDING

2006: Brabant 900 staat stil bij haar rijke geschiedenis. Dat rechtvaardigt alle creativiteit, inzet en energie die het kost om het feit te vieren, te herdenken, te herinneren.

Waren er in die 900 jaar **BRABANTSE SPRAAKMAKENDE VROUWEN ???**

Die gedachte inspireerde mij met als resultaat:

10.000 hengseltassen te gebruiken voor vergaderstukken en voor boodschappen.

10.000 miniboekjes waarin een zeer samenvattende tekst staat over een klein aantal, van de beslist veel meer, SPRAAKMAKENDE VROUWEN die in die 900 jaar in Brabant leefden. De keuze is discutabel. Het is mijn keuze en die niet pretendeert te zijn gemaakt op basis van een wetenschappelijke studie. Het is de uitwerking van een spontaan idee dat u uitnodigt om er meer over te lezen.

Provincie Noord-Brabant

Truus Houtepen-Kunnen
D66 Lid Provinciale Staten Noord-Brabant

Deze uitgave tot stand gekomen in samenwerking met Provincie Noord-Brabant, Provinciale Vrouwenraad Noord-Brabant en heel veel hulp van diverse instanties en vrijwilligers in en buiten de provincie.

Druk: Drukkerij Messerschmidt, Nuenen